

ЯК УКРАЇНА ВИГЛЯДАЄ У СВІТІ ПОСЕРЕД ВІЙНИ

Війна охоплює все більше країн, стаючи справді світовою. Причому Україна в ній відіграє особливу роль, оскільки в результаті вражаючої стійкості в битві з дуже сильним ворогом має досвід, який знадобився цілому ряду інших держав через потенційну загрозу з боку агресорів. У той же час і сама Україна, попри свою військову потугу на базі отриманого досвіду, дуже страждає по-своєму, і - не тільки через людські втрати і руїни.

На 3-6 сторінках БЕРЕЗНЕВОГО випуску нашої газети про це можна дізнатися з матеріалів, які там представлені.

Зокрема, в матеріалі «Українці витрачають понад 80% відсотків бюджету на базові потреби. Це удвічі більше за світовий рівень» з LIGA.net мовиться про таке:

«Найбільші статті обов'язкових витрат – продукти харчування (40%), комунальні платежі та оренда (31%), охорона здоров'я (9%) і транспорт (4%). До того ж, самі українці вважають прийнятним витратити на базові потреби не більше 46% бюджету. Україна – єдина серед досліджуваних країн, де витрати на продукти харчування перевищують третину всього бюджету. Для порівняння, у Японії та Франції цей показник майже вдвічі нижчий... Споживацькі звички в Україні значною мірою пов'язані з війною. За оцінками Світового банку, війна відкинула Україну на 15 років у питаннях бідності».

Звертає на себе увагу й матеріал «Як війна вплинула на молоді – людей, яким будувати майбутнє. Що вони думають про мобілізацію та еміграцію, державну мову та заборону російського контенту – ось результати соціологічного дослідження». Поміж іншого, там стверджується наступне:

«... 4. Значна частина молоді, в Україні та за кордоном, переживає травматичний досвід — наприклад, смерть друзів або членів сім'ї».

5. Ментальне здоров'я виявилось для всіх однією з найбільших проблем. Особливо гострою ця проблема є саме для мігрантів.

6. Велика частка мігрантів переживають розрив стосунків з друзями та розлуку із сім'єю. Можливо, саме тому більшість молодих людей не хотіли б виїжджати з України.

7. А серед тих, хто все-таки хоче емігрувати, головним мотивом залишаються гроші.

8. Значна частка (третина) молоді за кордоном досі не вирішили, чи планують вони повертатися. Однак зрозуміло, що чим довше триває війна — тим більша частка тих, хто не збирається повертатися...»

Або (для прикладу щодо використання нашого досвіду) матеріал авторства Єгора Голівця «Досвід роботи портів України під вогнем зацікавив Близький Схід». А там, зокрема, ось про що:

«Українські порти, які продовжують працювати в умовах війни, викликали інтерес у країн Близького Сходу, що стикаються з новими безпековими викликами. Про це повідомляє «Главком» із посиланням на матеріал Der Spiegel. Як зазначає видання, попри блокаду, мінування акваторій та регулярні атаки з боку Росії, українська портова інфраструктура змогла адаптуватися і забезпечити стабільну роботу. «Наші міжнародні партнери зараз дуже цікавляться нашим досвідом... Досвід, який ми отримали тут, в Україні, не має аналогів», – зазначив голова Асоціації українських портів Дмитро Барінов. Зокрема, українські напрацювання вивчають портові оператори Катару та Об'єднаних Арабських Еміратів на тлі зростання загроз судноплавству в Ормузькій протоці. Як нагадує видання, на початку повномасштабної війни Росія фактично заблокувала частину Чорного моря, через що близько 130 суден залишилися в українських портах, а експорт мільйонів тонн зерна був зупинений».

Та й інші матеріали, які розміщені на цих сторінках, теж мають зацікавити наших читачів.

Оборонець Микола КОРОБКО ПРО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ВЛАДУ, ВІЙНУ, ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПРО ІНШЕ

Уже п'ять років минуло відтоді, як 30 березня 2021 року перестало битися серце нашого незмінного лідера правозахисного руху і оборонця незалежності України, народного депутата Верховної Ради України першого скликання Миколи Івановича Коробка. І як один із засновників Спільноти офіцерів України, і як активіст-просвітанин, котрий керував організацією Кривого Рогу аж із 2000-го року, і як видатний захисник природи, що керував Українською екологічною асоціацією «Зелений світ», і як лідер-правозахисник, який свого часу очолював ревізійну комісію Української Гельсінкської спілки з прав людини, і як організатор та незмінний керівник до кінця свого життя громадської організації «Криворізьке

міське правозахисне товариство» він постійно допомагав людям, що його оточували: як у захисті їхніх прав, так і в духовному зростанні. Тож згадаймо його за це з великою вдячністю, згадаймо його діяльність, його думки і настанови і перемоги з цього приводу. Хоча б – деякі з них: із числа тих які, зокрема, були вміщені у ним створених і постійно ним підтримуваних газетах «Промінь Просвіти» і «Промінь Просвіти Є».

На світлині: Микола КОРОБКО під час виконання завдань на одному з оборонних заводів Кривого Рогу.

Фото Петра ЛИСЕНКА
(Закінчення – на 2-й сторінці)

Як війна з Іраном рятує економіку Росії та дозволяє фінансувати війну в Україні

Агенції бізнесових новин Reuters та Bloomberg та інші західні видання порахували, як війна США та Ізраїлю проти Ірану й пов'язані з нею проблеми на ринку нафти принесли користь Росії. Ці розрахунки свідчать, що Москва отримує додаткові мільярди, аби фінансувати агресію проти України.

ЗАТЯГУВАННЯ ПАСКІВ ВІДКЛАДАЄТЬСЯ

Російський бюджет розраховується на основі середньорічної ціни на нафту, або так званої «ціни відсікання», нагадує Reuters. Якщо середньомісячна ціна на нафту нижча за неї, дефіцит російського бюджету покривається з резервного фонду. Якщо середньомісячна ціна вища за ціну відсікання, профіцит перераховується до фонду. У перші два місяці 2026 року очікування щодо російської економіки ставали дедалі похмурішими а міністр фінансів Росії Антон Силуанов заявив 25 лютого (за три дні до початку ударів по Ірану), що зміни, які знизять поріг відсікання, будуть оголошені протягом двох тижнів. Однак у понеділок президент Володимир Путін попросив ухвалити збалансоване рішення щодо використання доходів, отриманих від вищих цін на нафту... Проте, що Росія вирішила відкласти рішення, яке має зменшити її залежність від нафтогазових доходів та скоротити витрати Фонду національного добробуту, з якого, зокрема, фінансується і війна проти України, пише і Bloomberg. Причиною цього стало стрімке зростання світових цін на нафту через війну США та Ізраїлю проти Ірану. За словами двох джерел Bloomberg, знайомих з обговореннями, російський уряд може повернутися до цього рішення у червні.

ПРЕМІЯ ДЛЯ РОСІЇ

В іншій статті Bloomberg йдеться про те, що російська нафта в Індії вперше з початку війни в

Україні торгується з премією. «Це стало черговим доказом того, як конфлікт на Близькому Сході грає на руку Москві та впливає на світовий ринок», – пише агенція. Війна на Близькому Сході скоротила частину світових поставок. Це спонукало США дозволити покупцям купувати російську нафту, яка зберігалася в танкерах на воді. До того, як США дали зелене світло на призупинку санкцій, Індія скоротила закупівлі російської сирої нафти в рамках торговельних переговорів.

Більш поблажливий підхід США відновив попит Індії на нафту з Росії, а ключові нафтопереробні заводи азійської країни, включаючи Indian Oil Corp. та Reliance Industries Ltd., придбали десятки мільйонів барелів російської морської нафти, за словами джерел Reuters. Це допомагає зміцнити російський бюджет, який виснажує війна в Україні.

ЕС І РОСІЙСЬКА НАФТА

На тлі усіх цих підрахунків стало відомо, що Європейська Комісія відклала подання законодавчої пропозиції щодо постійної заборони імпорту російської нафти, яку раніше планували оприлюднити 15 квітня, пише Reuters. Про це свідчить оновлений порядок денний законодавчих ініціатив ЄС, опублікований у вівторок, 24 березня. Однак, як повідомив співрозмовник Reuters у керівних органах ЄС, пропозицію не скасували і вона все одно буде опублікована, хоча й не до середини квітня через «поточні геополітичні події». Агенція нагадує, що за даними Міжнародного енергетичного агентства, війна між США та Ізраїлем проти Ірану створює найбільші перебої з постачанням нафти в історії.

Анастасія ЗАНУДА, BBC News Україна, 25 березня 2026 року. (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cg5421407gno>)

Оборонець Микола КОРОБКО про незалежність, владу, війну, права людини та про інше

Нас ніколи не полишало прагнення незалежності

На відстані років з часу проголошення Україною незалежності складаються різноманітні рушійні моменти цієї події. І досить поширеною є точка зору про те, що незалежність дісталася майже випадково, лише за збігом обставин. І все ж, попри розповсюдженість такого трактування доленого для країни кроку, події, з цим пов'язані, мали інший характер. І свідченням цьому є документи. Саме вони засвідчують наявність змагань за українську волю від перших десятиліть накинута Україні царського протекторату в середині сімнадцятого століття (козацьке повстання під проводом гетьмана Івана Мазепи і Конституція Пилипа Орлика) до часів Центральної Ради початку двадцятого століття і визвольних боїв підрозділів ОУН-УПА середини двадцятого століття та протистояння тиранії колонізаторів з боку діячів дисидентства другої половини двадцятого століття. Весь цей багатовіковий шлях до омріяної незалежності пройшли численні покоління нашого народу.

То, чи жила серед депутатів Верховної Ради скликання 1990 року і в самому суспільстві ідея творення незалежної держави? Як відомо, Верховна Рада тоді ще Української РСР розпочала свою сесійну діяльність у травні 1990 року. На той час діяли норми статей 6 і 7 Конституції Української РСР про керівну і спрямовуючу роль комуністичної партії та кримінального законодавства про відповідальність за діяльність, спрямовану проти єдності «пролетарської» держави. І все ж депутати народнорухівського спрямування, а серед них і автор цих рядків, ще у виборчому процесі нерідко декларували свою відданість ідеї суверенного статусу України. У стінах Верховної Ради України про необхідність прийняття декларації про державний суверенітет України постало питання ще до офіційного її відкриття, у квітні 1990 року, коли там розпочала роботу з підготовки питань порядку денного 1-ої сесії група новообраних депутатів, координувана Головою секретаріату Верховної Ради тоді ще УРСР Миколою Хоменком.

Як згадує тодішня учасниця робочої групи новообраних депутатів Лариса Скорик, «... найбільш потрібним для мене на той час було – аби Україна зайняла одне з перших місць у «параді суверенітетів» (так тоді стривожено іронізував Михайло Горбачов, спостерігаючи потужний початок розвалу імперії)». І далі:

«Було це десь близько 20-го квітня, на робоче засідання зібралось нас 10 – 12 осіб, коли М. Хоменко зачитав підсумок питань порядку денного, і я тоді «з притиском» заявила, що увесь цей набір без прийняття Декларації про державний суверенітет України є анемічний і безперспективний, ... я таки домоглась включення цього питання. Трохи смішно було, коли до наступного засідання це питання якось «пошколярськи» було «згублене» зі списку питань, і знову довелось з іще більшим притиском наполягати. Підтримали мене тоді, пам'ятаю, Ю. Костенко, ще кілька депутатів – і питання про Декларацію залишилось у порядку денному, представленому на розгляд Першої сесії ВР перебудованої доби». І коли розпочалась Перша сесія новообраної Верховної Ради, питання про державний суверенітет, після бурхливих дискусій і протистояння комуністичної більшості, було віднесене на червень. Ця напружена боротьба тривала весь період від підготовки до прийняття Декларації. Її слід залишився в останніх словах Декларації: «принципи Декларації про державний суверенітет України використовуються для укладання союзного договору».

Над проектом працювали дві постійні комісії Верховної Ради та окремі депутатські групи представників демократичних сил. І той день настав. 16 липня 1990 року за присутності тисяч людей біля стін Верховної Ради депутати проголосували за прийняття Декларації. Гаряче обіймалися депутати, що входили до складу групи «Народна Рада» і обмінювалися автографами на обкладинках текстів Декларації, обіймалися, плакали і співали пісень наші співгромадяни біля Верховної Ради. Розпочиналася справжня новітня історія України, рушійною силою якої за історичною традицією продовжував бути сам народ. Московський режим стрімко втрачав контроль над союзними республіками, загальносоюзна власність на території України стала республіканською, питання оборони і охорони громадського порядку цілковито перейшли до повноважень республіканських органів, створювалася національна валютна система...

Микола КОРОБКО, народний депутат України першого скликання. (У скороченому вигляді. Повністю – газета «Промінь Просвіти», число 15 за серпень 2015 року).

Настав час оглянутися, що я зробив для фронту

Попри всі запевнення, військове командування, як і раніше, повільно реагує на зміну оперативної обстановки, не організовує перехід економіки і виробництва на військові рейки, не мобілізує для війни всі наявні резерви. Про це свідчать численні факти: військова техніка, яка перебувала на консервації, у бойовий стан переводиться повільно, повсюдно бракує інструменту, навіть гайкових ключів. Військове відомство має можливість шляхом мобілізації залучити всю необхідну кількість фахівців, які за весь пройдений країною шлях ведення військових дій могли б уже кілька разів виконати весь необхідний обсяг робіт із відродження бойової техніки.

Спостерігаючи за відеоматеріалами бойових дій, можна бачити, що військові наряди по цей час пересуваються з допомогою звичайного автотранспорту або бронетехніки, яка не споряджена протикумулятивними екранами. Є повідомлення про те, що на виготовлення подібних захисних виробів уже надіслали свої кошти наші земляки з Австралії. А у воюючій Україні за півроку війни спромоглися організувати лише 6 робочих місць із виготовлення цих виробів. Це до сліз мізерне використання існуючих можливостей. Для успіху справи достатньо владі надати для цих потреб виробничі майданчики, метал і зварювальні матеріали – абсолютно малозатратні речі, здатні значно скоротити втрати живої сили і бойової техніки. Для людей знаючих не є відкриттям, що у кожному великому промисловому місті України дуже нескладно організувати виробництво цього бойового спорядження. За наявності робочого місця бригада у десяток осіб спроможна щодня виго-

товляти по два захисних комплекти. Зважаючи на той факт, що найменші працівники потребують оплати праці і працюють у півсилу, у кожному місті досить легко в якості робочої сили залучити добровольців. Незважаючи на гостру потребу в негайній організації цього малоозатратного переозброєння, воно не набуло характеру мобілізаційного.

Досить дразливим є ставлення влади до учасників бойових дій. Велика кількість учасників ішли до лав захисників не заради контрактів, багато хто із них не отримав нічого із обіцяного владою і ставлять до цього із розумінням ситуації, але влада тупо експлуатує статутні вимоги воєнного стану. У той час, як учасникам сепаратистських формувань, які не вчиняли кривавих злочинів (як це можна визначити?), дарується свобода, бійців добровольчих підрозділів, які, не маючи належної координації зверху, збройної підтримки і постачання, відходили з поля тяжких боїв, потрапляють під прес переслідування. Військова прокуратура в інтересах слідства щодо невідомого проведення операції затримує учасників бойових дій і аж ніяк не штабних працівників, тим самим наперед позначаючи, хто має бути винуватцем. Цілком очевидно, що розслідування обставин, за яких полишалися бойові позиції, можна провадити без затримань підозрюваних під вартою, без припинення наших співгромадян, які своєю кров'ю зросили полишені позиції, без збурення непотрібного невдоволення навіть патріотично налаштованих громадян.

Микола КОРОБКО, старший лейтенант у відставці, газета «Промінь Просвіти», число 18 за вересень 2014 року

Микола Коробко: «Мій оптимізм співвідноситься із природним оптимізмом українського народу, який до останнього ніколи не збирався здаватися»

– Миколо Івановичу, Ваша пра-
возахисна робота на перших порах
влада пов'язана з екологією і вже тоді
– з журналістикою (оскільки Ви зай-
малися, зокрема, написанням ста-
тей). Причому вони були надруковані
не лише у місцевих виданнях, а
й у загальноукраїнських. Як все
відбувалося?

– Що стосується застосування
журналістики в екологічній діяльності,
то спочатку я, беручи участь в ролі доповідача
у регулярних всеукраїнських конференціях
екологічної громадськості, у «круглих сто-
лах» та в інших заходах, публікувався в
збірниках, що висвітлювали відповідну те-
матику. Здається, найбільш помітною пра-
цею на той час була публікація в 2003-
му році розділу «Екологічна політика та
законодавство» у складі доповіді «Гро-
мадська оцінка екологічної політики в
Україні», що передувало проведенню в
Києві 5-ї Всеєвропейської конференції
міністрів охорони навколишнього середо-
вища. Це добірка матеріалів про екологічну
політику нашої держави, про те, як ви-
конуються чиновниками вимоги законо-
давства, пов'язані з природоохоронною
діяльністю. А щодо перших публікацій, то
частина їх вийшла друком ще за часів
Советського Союзу, ще в сімдесятих ро-
ках. У тому числі, - у місцевому «Червоному
гірнику». Вони стосувалися захисту приро-
ди балки Північної Червоної як майбутнього
ландшафтного заказника національного
значення/

– То виходить, Миколо Івановичу, що
Ви ще в сімдесяті роки друкувалися в
газеті «Червоний гірник». А як же після

здобуття Україною незалежності? Як ча-
сто Ви тоді там публікувалися? І як Ви
ставитесь до нього?

– Що стосується «Червоного гірника»,
то я з моїми дисидентськими поглядами,
звичайно, скептично до нього ставився.
Але не тільки я і не просто скептично... А
щодо моїх стосунків із цією газетою після
здобуття Україною незалежності, то сам
я, знаючи про її цілковиту залежність від
комуністичної за своїм єством міської вла-
ди, зі статтями туди не звертався. Щоправ-
да, зрідка там з'являлися публікації про
мене і мою депутатську діяльність

– А потім настала так звана ера партій
під час виборів. І відтоді потрапити до
парламенту мали змогу лише ті, які ста-
вали членами якоїсь впливової партії...

– Так, і мені теж лідер однієї з партій
патріотичного спрямування пропонував,
щоб я увійшов до списку (якраз – 1994
року), однак я (так само, як і Олександр
Барабаш) не погодився стати членом
партії, через що й не сталося продовжен-
ня моєї депутатської діяльності.

– Так Ви ж взагалі ніколи не були
партійцем. Тим більше – членом
комуністичної партії в советські часи...

– Та навіть в комсомолі ніколи не був.
І жодного разу не пов'язував піонерського
галстука. При цьому я не був сектантом, як
мене в цьому підозрювали. Просто, свідомо
не хотів підтримувати тодішній режим.

– Тоді б Ви взагалі могли перейти на
юридичну роботу...

– Та я ж не в сенсі того заробітку, який
міг би мати, але я тоді був би дипломова-
ним фахівцем.

– Та й за відсутністю у Вас цієї

освіти, Миколо Івановичу, Ви ж стільки
вже маєте перемог у суді (включно з
Європейським), що можна і так уже по-
хвалитися, займаючись таким захистом
виключно на громадських (волонтерсь-
ких) засадах. Тож скільки таких перемог
хоч приблизно?

– Взагалі-то варто було б вести облік,
але якось постійно на це не вистачає часу.
А щодо прикладів... Після 2000-го, десь на
третьому році тяганини у кримінальному
провадженні (там справа мала відношення
до загибелі людей в дорожньо-транспортній
пригоді, прокуратуру в суді представ-
ляв працівник Інгупецької районної про-
куратури) рідичка загиблих звернула-
ся до Криворізького міського об'єднання
БУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка
по допомогу. Тоді ми почали її консуль-
тувати, а представляти уже за новим за-
конодавством не могли, оскільки це була
кримінальна справа. Але ми постійно були
присутніми в судах, консулювали, а та лю-
дина судилася без адвоката, бо не мала на
це коштів. І таким чином через шість років і
десять місяців розгляду цієї справи ми до-
моглися, що водій Інгупецької прокуратури,
який став причиною загибелі людей, одерж-
жав сім років ув'язнення. Були, звичайно,
й меншої тривалості судові справи, але у
нашій практиці у тих справах, які з першо-
го погляду мали незначну перспективу в
сенсі отримання перемоги (бо можливими
винуватцями й відповідальними за скоєння
того чи іншого правопорушення виступали
державні органи) професійні адвокати за-
звичай не поспішають виступати захисни-
ками. Тому так довго подібні справи й тя-
нуть. А одна із справ, що стосувалася

житлово-комунальної сфери, теж трива-
ла кілька років. Після того ми звернулися
до Європейського суду (я був представни-
ком у цій справі) - і в результаті 18 черв-
ня 2013 року подружжя Лідія Іванівна та
Анатолій Макарович Білі в суді проти дер-
жави Україна отримали перемогу.

– В чому ж полягає Ваш оптимізм,
на що Ви опираєтесь у просуванні гро-
мадських ініціатив, щоб діяльність
українського громадянсько-
го суспільства в Кривому Розі була
успішною?

– Мій оптимізм, мабуть, співвідноситься
із природним оптимізмом українського на-
роду, який до останнього ніколи не збирав-
ся здаватися. Це - по-перше. А по-друге, -
я дивлюся на сучасний світ і мені здається,
що, не зважаючи на всі дикі війни, на значні
порушення прав людини, все-таки ті сили,
що домагаються, аби люди жили в мирі, за
умов демократії і в правовому суспільстві,
поступово набувають розвитку. І це
впливає на оптимістичний настрій, а моє
досить часте відвідування нашої столиці
з метою участі в різних правозахисних та
екологічних заходах дає змогу бачити по-
зитивне, з вірою в майбутнє, налаштуван-
ня моїх однодумців, які беруть участь у цих
заходах. І, звичайно ж, оптимізму додають,
можливість і стійкість наших воїнів, які проти-
стоять ворогу на Сході України. Та й мої ко-
леги додають оптимізму, бо, співпрацюючи
один із одним, ми підтримуємо свій дух і
впевненість у тому, що діємо правильно.

**Бесіду вів Сергій ЗІНЧЕНКО.
(У скороченому вигляді. Повністю –
у 18-му числі газети за вересень 2016
року)**

Як УКРАЇНА виглядає в світі посеред війни?

Більш ніж три чверті місячного бюджету середнього українця (84%) йде на покриття витрат першої необхідності — це у 1,9 раза перевищує середній світовий показник у 38%. Такі дані наводяться у дослідженні Deloitte щодо споживчих настроїв українців у 2025 році, текст якого є у LIGA.net.

Найбільші статті обов'язкових витрат — продукти харчування (40%), комунальні платежі та оренда (31%), охорона здоров'я (9%) і транспорт (4%). До того ж, самі українці вважають прийнятним витрачати на базові потреби не більше 46% бюджету.

Україна — єдина серед досліджуваних країн, де витрати на продукти харчування перевищують третину всього бюджету. Для порівняння, у Японії та Франції цей показник майже вдвічі нижчий.

Найбільші відмінності між Україною та іншими країнами спостерігаються у трьох категоріях: дозвілля й туризм (лише 1% проти 16–20%+ в інших країнах), електроніка та побутова техніка (1% проти 6–10%), а та-

Українці витрачають понад 80% бюджету на базові потреби. Це удвічі більше за світовий рівень

кож заощадження та інвестиції — в українців цей показник у три-шість разів менший, ніж у громадян Китаю, Японії, Великої Британії та Південної Кореї.

Попри суттєві відмінності, зумовлені різними зовнішніми факторами, найбільшу подібність до споживачьких звичок українців демонструють громадяни Японії, Нідерландів та Німеччини. При цьому у Німеччині на базові потреби витрачається лише 45% бюджету — майже вдвічі менше, ніж в Україні. Це дозволяє німцям спрямовувати на дозвілля 17% бюджету, на заощадження — 9%, на електроніку — 7%. Разом ці три категорії у німців становлять близько третини всіх витрат, тоді як в українців — лише 4%.

В ідеальній моделі розподілу бюджету українці найбільше хотіли б збільшити заощадження та інвестиції (з 2% до 19%) і витрати на дозвілля та туризм (з 1% до 12%).

Дослідження провели 28 листопада — 11 грудня 2025 року серед українців віком від 18 років, які користуються смартфонами. Опитування охопило понад 1000 респондентів і базується на квотованій вибірці, що відповідає соціально-демографічному профілю населення.

Споживачькі звички в Україні значною мірою пов'язані з війною. За оцінками Світового банку, війна відкинула Україну на 15 років у питаннях бідності.

Андрій ВОДЯНИЙ,
старший редактор новин Liga.net

<https://finance.liga.net/ua/personal/novosti/ukrainsi-vytrachaiut-ponad-80-budzhetu-na-bazovi-potrebi-tse-udvichi-bilshе-za-svitoviy-rivnєn>
-:text=%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%88%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%8E%D1%82%D1%8C%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BA.%D1%83%D0%B4%D0%B2%D1%96%D1%87%D1%96%20%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1

Як УКРАЇНА виглядає в світі посеред війни?

Відомий історик та дослідник війни Філіпс О'Брайен підсумовуючи минулий тиждень російсько-української війни наголосив, що поки Трамп призупинив санкції проти російської нафти та захищає путіна попри всі докази того, що росія постачає Ірану зброю для атак на американські сили, Україна довела свою стратегічну цінність, терміново надіславши США та країнам Перської затоки передові системи протидії дронам. Він також наголосив, що в медіа відбулася різюча зміна нарративу: якщо рік тому Україну змальовували приреченою, то сьогодні вона є світовим лідером у галузі військових технологій та єдиною країною, здатною швидко надати таку допомогу. О'Брайен наполягає: Європа мусить нарешті усвідомити, що Україна – це не тягар, а найцінніший актив для її безпеки та технологічного майбутнього.

Україна змінює уявлення про свою роль у світі. Тепер вона є не об'єктом підтримки, а джерелом рішень для Європи – Філіпс О'Брайен

«Я усвідомлюю, що протягом останніх двох тижнів я та інші автори набагато більше писали про бомбардування Ірану з боку США. Хоча це й не дивно (та й не є чимось поганим, адже події там надзвичайно важливі), водночас надзвичайно важливо, щоб російсько-українська війна не випала з поля зору. Справді, оскільки ми ще перебуваємо на початку 2026 року, варто згадати, як виглядала ситуація рік тому, щоб зрозуміти стратегічне значення України для Європи зараз і в майбутньому. Якщо коротко: рік тому багато хто стверджував, що Україна зазнає поразки, що Європі доводиться нести Україну як тягар тощо. Україну змальовували як країну, що переживає кризу людських ресурсів, і незабаром не зможе стримати російський каток, а з огляду на те, що США тепер очолює Дональд Трамп, проголошувалося, що на Україну чекає дуже похмуре майбутнє.

Реальність виявилася зовсім іншою. Цього року увага зосереджена не стільки на слабкості України, скільки на її спробах дати відсіч і на тому, чи є у неї шанси на успіх. Це вражає, зважаючи на те, що США змінили сторону, а росіяни всю зиму завдавали ударів по українській інфраструктурі. Така зміна нарративу пояснюється тим, що певні ключові сильні сторони та можливості України зараз набагато очевидніші для ЗМІ та аналітичної спільноти, ніж це було рік тому.

Цього тижня увагу привернули ще дві події. Перша стала продовженням подій минулого тижня. Адміністрація Трампа розширила використання бомбардувань Ірану для підтримки російських воєнних дій проти України. Це надзвичайна ситуація, яка, ймовірно, триватиме ще деякий час. Також угорський уряд викрав українські кошти та українських державних службовців. Ще один звичайний тиждень для союзників путіна в Європі.

УКРАЇНА ДОВОДИТЬ СВОЮ ЦІННІСТЬ, ОСОБЛИВО - ДЛЯ ЄВРОПИ

Для Дональда Трампа слово «дякую» – найважче у світі. Тому сказати «дякую» Україні для нього й поготів неможливо – це виходить за межі його світосприйняття. Двічі за останній тиждень його запитували про військово-технічну допомогу Україні американським військам та союзникам США в Перській затоці, і двічі він збрехав. Вперше, під час розмови з репортером Fox News, Трамп просто заперечив, що Україна надає допомогу. «Ні, нам не потрібна їхня допомога у захисті від дронів. Ми знаємо про дрони більше, ніж будь-хто. Насправді, у нас найкращі дрони у світі», – заявив він. А вже в суботу ввечері в іншому інтерв'ю, коли його запитали про допомогу Україні, Трамп замість відповіді накинувся на президента Зеленського, заявивши, що український лідер є «останньою людиною», від якої США потребують допомоги.

Трамп продовжує жити в нарративі 2024-2025 років, за яким Україна перебувала у скрутному становищі й була приречена на поразку. З цієї точки зору Україну можна було сприймати лише як прохачку, яка благає про допомогу й перебуває на межі катастрофи, причому багато її слабкостей є наслідком її власних дій. Рік тому такі висловлювання лунали звідусіль. Ось, наприклад, як Майкл Кофман підсумував позицію України в подкасті CDS. «Але я вважаю, що ми вступаємо у 2025 рік, коли Україна перебуває у дуже скрутному становищі. Існують певні дуже очевидні структурні проблеми, пов'язані з людськими ресурсами України, мобілізацією та рішеннями щодо управління збройними силами, які були ухвалені минулого року і які можна було б реалізувати набагато краще. А якщо розглянути загальну ситуацію з фінансуванням та перспективи стабільної підтримки з боку Заходу, то цього року на Україну, безсумнівно, чекає невизначене майбутнє». Від такого твердження до допомоги США в обороні – досить великий стрибок.

Президент Зеленський, звісно, прикусив язика під градом образ від Трампа і не став прямо спростовувати брехню американського президента. Втім, після першого випадку Трампа щодо допомоги Україні Зеленський усе ж дав зрозуміти, що трохі роздратований, сказавши: «Риторика – це лише риторика. Головне, що ми знаємо, що робимо». Українські джерела в неофіційних розмовах висловлюються значно відвертіше. Вони стверджують, що 5 березня український уряд отримав офіційний запит про надання допомоги від США і що українська сторона відреагувала на нього негай-

но. За словами українців, уже 6 березня техніка та фахівці вирушили в дорогу – насамперед для захисту американських військ, розгорнутих у Йорданії. Крім того, допомогу також було надіслано до Катару, Саудівської Аравії та ОАЕ. Варто зазначити, що це лише початок. За повідомленнями, Саудівська Аравія перебуває на фінальній стадії переговорів щодо масштабної закупівлі військових матеріалів в Україні.

Якщо Україна зараз допомагає США та країнам Перської затоки, то її майбутнє набуває для Європи набагато більшої ваги. Україна – єдина країна у світі, яка змогла так швидко надати саме таку допомогу, причому, судячи з усього, справді дієву. Як, мабуть, відомо більшості читачів, ця допомога полягає насамперед у надзвичайно економічно вигідних системах протидії безпілотникам, які Україна розробляє вже певний час. США та їхні союзники, здавалося, були напрочуд не готові до такої кількості дешевих дронів, якими Іран їх атакував, і почали витратити набагато дорожчі перехоплювачі з неприйнятною швидкістю. За однією з оцінок, країни Близького Сходу випустили понад 800 ракет Patriot для протидії більш ніж 2 000 іранських дронів-камікадзе та понад 500 балістичним ракетами лише за перші кілька днів війни минулого тижня. До речі, виглядає, що це більше ракет Patriot, ніж Україна отримала за весь час війни проти росії. Якщо це так, то це різьча марнотратність. І, до речі, ця допомога полагала не лише в конкретних засобах протидії БПЛА, розроблених Україною. Україна передає досвід ведення бойових дій із застосуванням систем протидії БПЛА, у чому вона стала світовим лідером; це включає виявлення, відстеження та ухвалення рішень щодо того, які системи застосовувати в конкретних ситуаціях.

Втім найбільш вражає (і це вкрай важливо для Європи) не сам факт надання цієї допомоги, а те, що це лише одна складова абсолютного нового військово-технологічного потенціалу, створеного з нуля протягом останніх кількох років. В Україні розквітло ціле нове покоління стартапів у військовій та високотехнологічній сфері, які в майбутньому також матимуть значний потенціал для цивільного застосування. Найпомітніші серед них – ударні дрони всіх типів: від далекобійного «Фламінго» до цілої низки різних систем середньої дальності, які демонструють дуже високу ефективність. Зверніть увагу – варто зстежити за зростанням ефективності українських систем середньої дальності. Я вперше намагався звернути вашу увагу на цю особливість кілька місяців тому, і тепер можу сказати, що з'являються перші підтвердження. Україна вражає дедалі більше цілей на відстані 100-500 км від лінії фронту і завдає значної шкоди. Крім того, як мені повідомили, українці можуть виробляти ці системи середньої дальності у великих кількостях.

Загальна потужність військово-технологічного потенціалу України та темпи його зростання також заслуговують на увагу. До війни Україна переважно виробляла модернізовані версії застарілих радянських систем. Зараз же тут виробляють одні з найбільш економічно ефективних і технологічно досконало систем у світі. За оцінками, оборонна промисловість України зараз здатна виробляти зброю на суму до 50 мільярдів доларів щорічно. Це перевищує можливості України фінансувати такі обсяги самостійно, саме тому вона так гостро потребує партнерів у сфері оборони і саме тому європейська підтримка є такою важливою. Європейці мають кошти, щоб допомогти розбудувати цей оборонно-технологічний центр і не вдаватися до ауторсингу на користь американських чи інших виробників.

І це цілком закономірно. Європа – багатий регіон із високим рівнем технологічного розвитку, але вона зіштовхується із серйозною проблемою у сфері підприємництва. Порівняно зі США європейські стартапи менш успішні й набагато раніше зупиняються у своєму розвитку. Натомість Україна зараз є центром стартап-індустрії. Значна частина успіху України пов'язана з новими виробниками, такими як компанія «Магура», що виготовляє морські дрони і зараз оцінюється приблизно в 1 мільярд доларів.

Європі потрібно розвивати власні можливості для самооборони, не покладаючись на США. В Україні вона має величезний актив. Ось посилання на дуже цікавий звіт Ради з міжнародних відносин на цю тему. Люди повинні перестати говорити про те, що Україна просто потребує допомо-

ги. Те, що Україна зробила в Перській затоці, показує, що вся інтелектуальна парадигма перевернулася з ніг на голову. Україна може надати життєво важливу допомогу, щоб зберегти Європу вільною та безпечною (а можливо, навіть технологічно розвиненою та заможною). Ось справжній урок останніх двох тижнів. Сподіваюся, його засвоїли.

ТРАМП КИДАЄ РОСІЇ РЯТУВАЛЬНЕ КОЛО, ТОДІ ЯК ВОНА ДОПОМАГАЄ ВБИВАТИ АМЕРИКАНЦІВ

У минулому огляді я розповідав про те, як США майже відразу скористалися бомбардуванням Ірану, щоб забезпечити захист росії та докласти всіх зусиль для виправдання дій путіна. Це вилилося у спростування або применшення значення повідомлень про те, що росіяни надавали допомогу іранцям у їхніх спробах завдати удару по американських військах і вбити американських солдатів. Тепер ця поведінка лише посилилася протягом минулого тижня, і, на жаль, дії США перейшли від захисту росії до активної допомоги їй. Почнімо з аргументів на захист цієї версії. Протягом тижня з'явилися нові подробиці щодо масштабів допомоги, яку росія надає Ірану. Загалом це охоплює все: від передової розвідки щодо цілей до безпосереднього використання російської

техніки для атак на американські та союзницькі сили.

Примітка: Президент Зеленський публічно наголосив на цьому останньому пункті, заявивши, що те, що росіяни постачають Ірану наступальну зброю, є «на 100%» правдою.

Проте Трамп виступив на захист путіна, зобразивши російського диктатора як поважного партнера у пошуках миру в Україні. У тому ж суботньому інтерв'ю, в якому Трамп критикував Зеленського, він (як завжди) дуже тепло відгукнувся про путіна. Ось як NBC News підсумувала коментарі Трампа. Він (Трамп) також різко розкритикував президента України Володимира Зеленського, заявивши, що з ним «набагато складніше домовитися», ніж з президентом росії путіном, коли йдеться про зусилля з припинення війни в Україні. Заява Трампа пролунала на тлі критики з боку світових лідерів рішення США пом'якшити санкції щодо російської нафти, нібито для стримування стрімкого зростання світових цін на нафту.

На жаль, останнє речення цього сюжету свідчить про те, що дії Трампа виходять далеко за межі лише словесної підтримки росіян. Минулого тижня США призупинили дію всіх нафтових санкцій, накладених на росію, саме в той момент, коли ціни на нафту стрімко зростали. Оголошено, що це призупинення діє протягом одного місяця, але механізму автоматичного відновлення санкцій не передбачено. І ми знаємо, як зазвичай розвиваються такі ситуації: щоб щось зробити, часто потрібно ще два тижні. Наразі наслідки рішення Трампа про бомбардування Ірану вже стали для росії справжньою знахідкою. Ціни на нафту почали стрімко зростати, а світові запаси – скорочуватися, що сприяло збільшенню обсягів продажу російської нафти за дедалі вищими цінами. Скасування слабких санкцій США означає для путіна лише одне – це більше грошей. Загалом, за оцінками, росія вже заробляє на 150 мільйонів доларів більше від продажу нафти на добу. Наприклад, індійці, які раніше скорочували закупівлі російської нафти, тепер купують усе, що можуть. Китай уже купував набагато більше російської нафти після оголошення санкцій США, тож можна лише уявити, що він робитиме тепер. І з огляду на те, що Перська затока заблокована, ціни на нафту ще деякий час залишатимуться високими, що забезпечить путіну колосальне зростання доходів

ЯК УГОРЩИНА ВИКРАЛА УКРАЇНСЬКЕ ЗОЛОТО

Це історія про «путінський рак», що гніздиться в самому центрі європейської політики і з яким Європа, як видається, досі не здатна ефективно боротися. Трохи більше тижня тому українці відкрито перевозили золоті запаси через Угорщину в урядових автомобілях. Угорський уряд зупинив конвою неподалік від Будапешта, конфіскував золото та заарештував українських посадовців, які його перевозили. Вартість викраденого золота оцінюється у понад 80 мільйонів доларів. Через кілька днів угорці відпустили українців, але Орбан намагається залишити золото собі. Угорці наклали на нього 60-денний арешт, нібито для розслідування відмивання грошей. Звісно, це фарс. Орбан бореться за своє політичне виживання (через місяць в Угорщині відбудуться вибори, і він відстає у рейтингах) і відчайдушно просить допомоги у путіна – допомоги, яку, за повідомленнями, путін і надає. Реакція ЄС, що й не дивно, виявилася слабкою та нерішучою. Важко уявити собі більш різкий контраст між державою, яка має вирішальне значення для майбутнього Європи (Україна), та іншою, яка активно підриває це майбутнє (Угорщина). Це ще один приклад того, що має змінитися, якщо європейські держави збираються взяти на себе більшу відповідальність за власну долю. Нинішні європейські структури надто легко використовувати для завдання шкоди Європі. Ще одна причина, чому Україна є життєво важливою для майбутнього Європи».

Переказ іPress

16 березня 2026 року (у скороченому вигляді. Повністю, зі всіма світлинами, – за посиланням: https://ipress.ua/articles/ukraina_zminyue_uyavlennya_pro_svoyu_rol_u_sviti_teper_vona_ie_ne_objektom_pidtrymky_a_dzherelom_rishen_dlya_eyvropy_fillips_obrayen_383286.html)

Джерело <https://phillipsobrien.substack.com/p/weekend-update-176-ukraine-is-showing>

Як УКРАЇНА виглядає в світі посеред війни?

Сьогодні соціологічна група «Рейтинг» (за підтримки UNDP) представила велике соціологічне дослідження. В його фокусі — українська молодь (14—35 років), зокрема — й та, що виїхала за кордон. В Україні соціологи охопили мешканців прифронтових територій і сільської місцевості, ветеранів і ветеранок, переселенців — але не тих, хто служить у Силах оборони. Загалом для цивільної молоді в Україні дослідження є репрезентативним. За кордоном соціологи опитали 600 молодих українців у 24 країнах. В обох групах соціологи розпитували про ментальне здоров'я, професійні навички і пріоритети, національну ідентичність, ставлення до мобілізації та еміграції або повернення в країну. Редактор «Бабеля» Гліб Гусєв вибрав тринадцять найцікавіших результатів, які стосуються найбільш чітких питань. Ось як вони виглядають.

Як війна вплинула на молодь — людей, яким будувати майбутнє. Що вони думають про мобілізацію та еміграцію, державну мову та заборону російського контенту — ось результати соціологічного дослідження

1. Почнемо з найбільш чіткого питання: готовності долучитися до ЗСУ.

2. Поруч із ним одразу покажемо, що ж респонденти думають про можливі умови «мирного договору» з Росією. В анкеті питання звучало так: «Наскільки прийнятним чи неприйнятним ви вважаєте кожен з варіантів як ціну за встановлення миру?»

3. Більшість української молоді зберігає оптимізм, коли розмірковує про власне майбутнє. Притому існує суттєва різниця між молодими людьми в Україні та за її межами: молодь в Україні налаштована значно оптимістичніше.

4. Значна частина молоді, в Україні та за кордоном, переживає травма-

тичний досвід — наприклад, смерть друзів або членів сім'ї.

5. Ментальне здоров'я виявилось для всіх однією з найбільших проблем. Особливо гострою ця проблема є саме для мігрантів.

6. Велика частка мігрантів переживають розрив стосунків з друзями та розлуку із сім'єю. Можливо, саме тому

більшість молодих людей не хотіли б виїжджати з України.

7. А серед тих, хто все-таки хоче емігрувати, головним мотивом залишаються гроші.

8. Значна частка (третина) молоді за кордоном досі не вирішили, чи планують вони повертатися. Однак зрозуміло, що чим довше триває війна — тим більша частка тих, хто не збирається повертатися.

9. Соціологи розпитували молоді про мову спілкування — на роботі, в сім'ї та з друзями. Цитуємо: «мов-

тати опитування найбільше вплинули підлітки (14—19 років). Рік тому 52 відсотки підлітків підтримали ідею повної заборони, зараз — 28 відсотків.

12. Водночас для молоді в Україні зросла цінність українського контенту, українських товарів, української історії.

13. На думку молоді, успіх на ринку праці залежить не стільки від професійних знань, скільки від «м'яких навичок» і здатності розвиватися. Найважливіші навички, на їхню думку, це стресостійкість і цифрова грамотність. А найбажаніша професія — це підприємець чи підприємця.

Сайт «БАБЕЛЬ», автор — Гліб ГУСЄВ, редактор — Катерина Коберник. 17 березня 2026 року (У скороченому вигляді. Повністю матеріал читайте за посиланням: <https://babel.ua/texts/125585-yak-viyna-vpivnula-na-molod-lyudey-yakim-buduvati-maybutnye-shcho-voni-dumayut-pro-mobilizaciyu-ta-emigraciyu-derzhavnu-movu-ta-zaboronurosiyskogo-kontentu-os-rezultati-sociologichnogo-doslidzhennya>)

«Погане передчуття» щодо мирних переговорів. Зеленський в інтерв'ю BBC про Трампа, Стармера і мир в Україні

«У мене дуже недобрі передчуття щодо впливу цієї війни на ситуацію в Україні, — сказав Зеленський. — Фокус уваги Америки — на Близькому Сході більше, ніж в Україні, на жаль. Тому ви бачите, що наші дипломатичні зустрічі, тристоронні зустрічі постійно відкладаються. А причина одна — війна в Ірані».

Під час свого візиту до Великої Британії напередодні Зеленський дав ексклюзивне інтерв'ю ведучій BBC Лорі Кунсберґ. Серед іншого Кунсберґ запитала Зеленського, чи турбує його, що конфлікт на Близькому Сході відверне увагу людей від того, що відбувається в Україні. На уточнювальне запитання, як відбувається цими днями переговорний процес, Зеленський відповів: «Президент Трамп зосереджений на Ірані». «Переговорні групи розмовляють

між собою. Наша група розмовляє з американською стороною щодня. Я знаю, що американці теж розмовляють із росіянами щодня». «Американська сторона через цю війну в Ірані сказала, що готова прийняти обидві сторони в Америці. Ми підтвердили свою участь, але росіяни проти зустрічі у Сполучених Штатах Америки. Тому ми поки що намагаємося фокусуватися на Америці, пропонуючи дату та місце. Україна підтримує будь-яку дату та будь-яке місце, але точно не в Росії», — додав президент України.

Відповідаючи на запитання, чи зробили дії Трампа світ більш небезпечним, Зеленський сказав: «Я не маю справедливої відповіді на це. Я намагаюся говорити об'єктивно, а не суб'єктивно. Тому я вважаю, що будь-який розкол у НАТО послабить обидві

сторони». Зеленський заклик Дональда Трампа та британського прем'єра Кіра Стармера зустрітися та знайти спільну мову після неодноразової критики президента США на адресу британського лідера. Зеленський додав, що хоча він не вказує на Трампа, що робити, їм слід зустрітися, щоб «перезавантажити відносини». Війна, розпалена ударами США та Ізраїлю по Ірану, переросла в дипломатичний конфлікт. Президент Трамп дорікнув союзникам по НАТО і Стармеру за те, що він не відправив своїх військових на Близький Схід.

У своїй останній атаці у вівторок Трамп заявив, що Стармер — не Вінстон Черчилль, додавши, що хоча він вважає прем'єр-міністра Великої Британії «хорошою людиною», він «розчарований».

Президент України Володимир Зеленський заявив в інтерв'ю BBC, що в нього погані передчуття щодо того, як війна на Близькому Сході вплине на переговори про мир в Україні.

Відповідь сера Кіра залишилася непохитною, він наполягає, що Британію не втягнуть у ширшу війну, водночас Даунінг-стріт наголосила на «міцних» стосунках між США та Великою Британією.

Британський прем'єр у вівторок привітав Зеленського у своїй резиденції на Даунінг-стріт. Британія стала черговою зупинкою в турі українського лідера європейськими столицями. Минулого тижня Зеленський відвідав Париж, а в середу вирушає до Мадрида. Ці візити відбуваються на тлі того, як конфлікт на Близькому Сході затьмарює чотирирічну боротьбу України проти повномасштабного вторгнення Росії. «Я думаю, що ми маємо чітко усвідомлювати, що увага повинна залишатися зосередженою на Україні», — сказав Стармер.

Під час свого візиту до Британії Володимир Зеленський виступив перед членами британського парламенту. «Режими в Росії та Ірані

— брати за ненависть, і тому вони також — брати за зброю», — сказав Зеленський. «Ми хочемо, щоб режими, побудовані на ненависті, ніколи і ні в чому не перемагали. І ми хочемо, щоб жоден такий режим не загрожував Європі чи нашим партнерам». Зеленський заявив британським політикам, що Україна з необхідності стала піонером у сучасній війні і тепер навчена методам, якими вона може поділитися зі союзниками. Серед присутніх у переповненій залі парламенту у Вестмінстері були Кір Стармер, генсек НАТО Марк Рютте, міністр оборони Британії Джон Гілі та лідери опозиційних партій.

Author, Лора КУНСБЕРґ, Role, Ведуча Sunday with Laura Kuenssberg
i Author, Відділ новин, Role, BBC News Україна
18 березня 2026 року
<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cwy8ygygrno>

Наша країна має право називати себе демократією. Кожен український президент був в опозиції до попередника. Кожна політична партія пропонує перезаснувати країну. Але при цьому дизайн нашої демократії має одну рельєфну особливість. Більшість тих країн, з яких ми звикли брати приклад, мають спільний політичний вододіл. Він пролягає між тими, хто хоче рятувати демократію, та тими, хто має намір рятувати націю. Цей вододіл стає ключовим під час передвиборчих кампаній. Один табір ляскає своїх виборців засиллям ЛГБТ та мігрантів, обіцяє захистити суверенітет і традиційні цінності, пропонує озброїти державу повноваженнями та шукати майбутнє в минулому. Інший табір відмовляється обговорювати культурні відмінності та проблеми інтеграції, не завжди знаходить спільну мову з глибинкою та не вміє швидко ухвалювати рішення. Результати цього протистояння ми бачимо у новинах. Угорщина та Польща, Німеччина та Франція, США та Румунія — у всіх цих країнах виборці пропонують вибрати між інклюзивністю та ексклюзивністю, користю та солідарністю. Правила минулого століття намагаються взяти реванш у правил нинішнього. І якщо друга половина ХХ століття була полем конкуренції традиційних «лівих» і «правих», які сперечаються про економіку та роль держави, то тепер основне поле протистояння змістилося до тем ідентичності, суверенітету та

Традиція і безпорядок

національного еґоїзму. І в цьому загальному правилі є один виняток. Україна.

Наше колоніальне минуле визначило дизайн нашої внутрішньої політики. Де з одного боку барикад були прихильники російської версії минулого та майбутнього, а з іншого — прихильники української. Обидва табори боролися за симпатії інертної більшості, зосередженої на цінностях виживання, оскільки тільки вона здатна була подарувати чисельну перевагу на виборах. І щоб не програти в цьому протистоянні, націоналісти та демократи були приречені на союз.

На сцені Майдану Олег Тягнибок стояв поруч із Арсенієм Яценюком та Віталієм Кличком. Протестувальники з «Правого сектору» стояли пліч-о-пліч зі столичними хіпстерами. Ті, хто хотів Європу, та ті, хто хотів суверенітету, разом тримали оборону проти «Беркута». Віктор Янукович однаково загрожував і нації, і демократії, а тому протест проти нього об'єднував прихильників обох таборів. А відтак було російське вторгнення. Анексія Криму та вторгнення на Донбас. Москву не вважали ворогом лише носії проросійських поглядів, а прихильники нації та демократії разом йшли у військкомати. Тоді ж відбулася ціннісна дифузія — коли

політична програма націоналістів пропалася в передвиборчих обіцянках їхніх союзників. У результаті декомунізація, зміна топоніміки, національна політика та політична пам'яті перестали бути вимогою одного лише правого табору, натомість змістившись у центр. Всі наступні роки захист нації та демократії йшли пліч-о-пліч. У результаті навіть будь-яке антикорупційне розслідування отримувало національно-визвольний контекст. Коли суспільство обурював не лише сам факт крадіжки грошей, а ще й російська мова в листуванні корупціонерів.

Повномасштабна війна лише підтвердила статус-кво. Табір тих, хто готовий був рятувати демократію, і тих, хто хотів рятувати націю, став поповнюватися за рахунок представників того самого інертного табору, який був зосереджений на цінностях побутового виживання. Росія змусила визначитися зі своїми поглядами тих громадян України, які раніше про них не замислювалися. Ситуативний союз не тільки не розпався, а й обріс новими адептами. В результаті Україна зберегла свою принципову відмінність від сусідів. Наявність зовнішнього ворога консолідувала табори, які в інших країнах нерідко розведені по різні боки барикад. Але було б

помилкою вважати, що війна призвела до повної дифузії — і що цей союз не може якоюсь мірою розпастися. Подібна криза можлива, як і неминуча катастрофа, яка за нею буде.

Якщо війна завершиться сценарієм, який суспільство сприйматиме як поразку, то відмінності почнуть проступати назовні. Ті, хто ставлять у пріоритет націю, звинувачуватимуть своїх вчорашніх союзників у тому, що їхня спроба берегти демократію під час війни призвела до поразки. Що через них не вдалося провести повноцінну мобілізацію. Перебудувати економіку на військовій рейки. Перемогти корупцію та саботаж у тилу. Що сліпе дотримання правил і процедур стало фактором, який стримав армію. Що спроба загравати з виборцем у тилу призвела до послаблення армії. Що демократія в битві з авторитарним противником стала фактором слабкості, а тому країні потрібна сильна рука та залізна воля.

Правий табір ризикує перетворитися в подібному сценарії на табір політичного ресентименту — приблизно так, як це сьогодні відбувається в будь-якій іншій країні континенту. Демократичний табір, що залишився без підтримки союзника, почне програвати тим, хто пропонувати-

ме країні «грузинську модель». До того ж «колективний Захід» сприйматиметься в країні не як причина української стійкості, а як фактор, що спричинив поразку через свою внутрішню нерішучість. А тому, якщо Росія не зможе перемогти Україну на полі бою, вона зробить усе, щоб переконати нас у тому, що вона перемогла. І багато в цей момент залежатиме від того, чи ми погоджуватимемося з її версією фіналу війни. Приватний політичний еґоїзм може призвести до того, що у російській версії подій з'являться союзники всередині нашої країни. Які повторюватимуть версію про українську поразку — навіть якщо за підсумками війни Україна зможе зберегти і свою незалежність, і свій суверенітет.

Український консенсус між адептами нації та демократії — головна наша відмінність на тлі решти європейських країн. Те, що дозволило вирватися країні із стражданського лімбу. Те, що не дозволило перетворити Україну на ще одну Білорусь. Те, що накачувало демократію м'язами і давало майбутньому — політику «one voice». Всі наші внутрішні суперечки — лише податок на синергію цього союзу. Чим загрожують його розпад — ми можемо побачити на прикладі наших сусідів.

Темне майбутнє настане, якщо з прикметника «національно-демократичний» зникне дефіс.

Павло КАЗАРІН, для УП,
8 березня 2026 року

Як УКРАЇНА виглядає в світі посеред війни?

Досвід роботи портів України під вогнем зацікавив Близький Схід

(Країни Затоки вивчають українські рішення на тлі загроз судноплавству та атак у регіоні)

Українські порти, які продовжують працювати в умовах війни, викликали інтерес у країн Близького Сходу, що стикаються з новими безпековими викликами. Про це повідомляє «Главком» із посиланням на матеріал Der Spiegel.

Як зазначає видання, попри блокаду, мінування акваторій та регулярні атаки з боку Росії, українська портова інфраструктура змогла адаптуватися і забезпечити стабільну роботу. «Наші міжнародні

партнери зараз дуже цікавляться нашим досвідом... Досвід, який ми отримали тут, в Україні, не має аналогів», – зазначив голова Асоціації українських портів Дмитро Барінов. Зокрема, українські напрацювання вивчають портові оператори Катару та Об'єднаних Арабських Еміратів на тлі зростання загроз судноплавству в Ормузькій протоці.

Як нагадує видання, на початку повномасштабної війни Росія фактично

заблокувала частину Чорного моря, через що близько 130 суден залишилися в українських портах, а експорт мільйонів тонн зерна був зупинений.

У 2022 році за посередництва ООН і Туреччини вдалося укласти «зернову угоду», яка частково відновила судноплавство. Після виходу Росії з домовленостей Україна змогла налагодити альтернативний морський маршрут.

Із літа 2023 року функціонує український зерновий коридор, що проходить ближче до узбережжя та дозволяє продовжувати експорт. Водночас робота портів відбувається в умовах постійної загрози. Для мінімізації ризиків запроваджено суворі правила руху суден, обмежено час заходу та виходу, а також змінено систему комунікацій через загрозу кібератак. «Обробка суден нині відбувається за суворими правилами. Українські військові перевіряють судна за 10-12 морських

миль від порту. Вхід і вихід здійснюється у визначені часові вікна. Судна більше не можуть стояти на якорі тижнями, як це було до війни. Після масштабних хакерських атак частину комунікації перевели навіть на факси», – йдеться у матеріалі.

Також зазначається, що загрозу морських мін частково стримують за допомогою спеціальних бар'єрів, а для захисту персоналу використовують мобільні укриття. Під час повітряних тривог роботу портів зупиняють.

Нагадаємо, що США звернулися до України із запитом про експертну підтримку для своїх військових у двох напрямках на Близькому Сході.

Єгор ГОЛІВЕЦЬ, 20 березня 2026 року, сайт «ГЛАВКОМ»
<https://glavcom.ua/world/observe/dosvid-roboti-portiv-ukrajini-pid-vohnem-zatsikaviv-blizkij-skhid-1109155.html>

Україна йде наперекір Трампу, виключивши можливість виборів у 2026 році, а саміт у Брюсселі продемонстрував безсилля Європи. Акценти світових ЗМІ 20 березня

УКРАЇНА ЙДЕ НАПЕРЕКІР ТРАМПУ, ВИКЛЮЧИВШИ МОЖЛИВІСТЬ ВИБОРІВ У 2026 РОЦІ

Виборча комісія заявляє, що чесні вибори неможливі раніше ніж через шість місяців після встановлення перемир'я, що ставить Київ на курс на конфлікт із Вашингтоном, пише The Times. Члени офіційної робочої групи з питань виборів мали представити законопроект у парламенті наприкінці минулого місяця, але повідомили газеті The Times, що їм ще належить вирішити ключові питання щодо забезпечення чесних виборів, вільних від російських атак чи втручання. Вони планують продовжувати обговорення цього питання щонайменше до кінця травня. Однак група дійшла згоди, що Україна має розпочати передвиборчу кампанію лише через щонайменше шість місяців після обговорення та ухвалення необхідного законодавства і встановлення перемир'я, що фактично виключає проведення президентських виборів цього року.

«Усі, включаючи депутатів, згодні з тим, що активна фаза бойових дій має припинитися, має бути встановлено чітку лінію розмежування, і лише після цього знадобиться шестимісячний період для організації виборів, – заявив заступник голови Центральної виборчої комісії України Сергій Дубовик. – Термін вже було перенесено. Безсумнівно, що робота триватиме протягом квітня та травня, оскільки ми ще не вирішили всіх питань».

Президент Трамп наполягав на тому, щоб президент Зеленський розробив план проведення виборів у рамках будь-якої мирної угоди з Росією. Росія також вимагала від України провести вибори. Іноді Трамп повторював позицію Кремля щодо легітимності Зеленського як лідера, натякаючи, що Україна має провести вибори попри війну, та називаючи його «диктатором без виборів». Зеленський та нинішній склад Верховної Ради України перебувають при владі з 2019 року. Вибори в Україні мали відбутися у 2024 році, але Конституція країни забороняє проведення парламентських виборів у період дії воєнного стану. За словами Дубовика, президентські вибори можна провести без внесення змін до Конституції, скоригувавши поло-

ження про воєнний стан та виборче законодавство. Однак робоча група виключила можливість проведення голосування під час бойових дій. Члени групи посилалися на ризик масових жертв у разі удару по виборчій дільниці. Крім того, Дубовик зазначив, що обмеження свободи слова та пересування, введені в умовах воєнного стану, можуть завадити проведенню передвиборчої кампанії. Він додав, що опозиційні партії не бажають погоджуватися на електронне голосування, яке уряд потенційно може сфальсифікувати і яке буде закритим для міжнародних спостерігачів.

Під тиском з боку США Адміністрація Президента України у грудні створила робочу групу, до складу якої увійшли представники комісії, депутати та представники громадянського суспільства. За словами Дубовика, проблема, з якою вона має справу, є «безпрецедентною». Група вивчає, як забезпечити можливість голосування для близько шести мільйонів біженців за кордоном, приблизно трьох мільйонів українців, які проживають під російською окупацією, та майже мільйона військовослужбовців, багато з яких перебувають на фронті. Вибори також мають відповідати міжнародним стандартам, щоб не зірвати плани України щодо вступу до Європейського Союзу. «Немає прецедентів проведення такого голосування, принаймні за чинними міжнародними стандартами, такими як норми Ради Європи. Немає прикладів, на які ми могли б спиратися», – зазначив заступник голови ЦВК. Радники адміністрації Трампа порівняли цю ситуацію з президентськими виборами 1864 року, що відбулися під час Громадянської війни в США. Дубовик був здивований тим, що вони не усвідомлювали ризиків, на які наражаються українці, таких як авіаудари, кібератаки чи інформаційна війна в цифровому просторі. «Я не називатиму прізвищ, але чи знаєте ви, який приклад вони нам навели? Громадянську війну в США. Вони сказали, що під час Громадянської війни ми проводили вибори, то чому ви не можете? Це було від адміністрації Трампа», – сказав він.

Британська рекомендація, яка, за його словами, виявилася кориснішою, полягала в тому, щоб звернути ува-

гу на те, як голосували на виборах польські громадяни, які проживають у Великій Британії. Виборці повинні зареєструватися заздалегідь, але голосувати можуть не тільки в посольствах чи консульствах, а й у британських школах або громадських центрах. Однак у деяких країнах, де проживають біженці з України, уряди країн, що їх приймають, повинні будуть змінити законодавство, щоб це стало можливим.

«Наприклад, у Чехії існують законодавчі обмеження, згідно з якими виборчий процес іншої країни може відбуватися лише в її консульстві, а не на т» зазначила депутатка опозиційної партії «Голос» Таміла Ташева, яка бере участь у роботі робочої групи. За словами Ташевої, багато депутатів хочуть провести вибори якомога швидше. Вона стала депутатом у 2024 році, коли її попередник пішов у відставку.

Зеленський поступово втратив здатність просувати закони у парламенті. З початку війни 54 депутати пішли у відставку, а ще 11 – померли. З-поміж тих, хто покинув парламент, 28 є членами партії Зеленського «Слуга народу». Ташева зазначила, що багато з тих, хто залишився, відмовляються голосувати за урядові законопроекти. Минулого тижня Зеленський бурхливо відреагував на падіння своєї популярності, погрожуючи опонентам призовом до армії. «Члени парламенту повинні або виконувати свої обов'язки у парламенті відповідно до українського законодавства, або я готовий обговорити з представниками парламенту законодавчі зміни щодо мобілізації, щоб депутати могли вирушити на фронт», – заявив він. В основі кризи лежать навантаження на управління в умовах війни, спричинені тривалим воєнним станом. Україна є парламентською республікою, але Зеленський використовував свої президентські повноваження в умовах війни, майже не зважаючи на своїх власних депутатів, за словами голови «Опори» Ольги Айвазовської. У результаті Зеленський змушений поклатися на консенсус із опозиційними партіями для ухвалення законів. За словами Айвазовської, законодавство про вибори виявиться особливо складним питанням, оскільки опозиційні партії з обережністю ставляться до будь-яких заходів, які, на їхню думку, можуть надати перевагу чинному президенту.

У фокусі міжнародних видань – тема президентських виборів, у питанні яких Україна йде наперекір Трампу, виключаючи можливість їх проведення у 2026 році, а також безсилля Європи, що демонструє саміт у Брюсселі

САМІТ У БРЮСЕЛІ ПРОДЕМОНСТРУВАВ БЕЗСИЛЛЯ ЄВРОПИ

На тлі конфліктів, що вирують на Близькому Сході та в Україні, саміт у Брюсселі лише продемонстрував безсилля Європи, пише Politico. Рідко коли нездатність блоку взяти на себе лідерство у міжнародних справах була такою очевидною. Фрідріх Мерц із Німеччини, Еммануель Макрон із Франції та Джорджія Мелоні з Італії – глави трьох із 10 найбільших економік світу – та інші 24 учасники саміту могли лише відвертати погляд, сваритися між собою або пропонувати лише порожні слова, поки тривали бомбардування, ракетні обстріли та вбивства. «У ці дуже неспокійні часи, в яких ми живемо, як ніколи раніше, вирішальне значення має підтримка міжнародного порядку, заснованого на правилах, – заявив журналістам президент Європейської ради Антоніу Коста, який головував на зустрічі в Брюсселі. – Альтернативою є хаос. Альтернативою є війна в Україні. Альтернативою є війна на Близькому Сході». І на цьому все й закінчилося. Поки Тегеран бомбардував своїх сусідів, порушуючи енергопостачання Європи, Київ атакував російські заводи, що ремонтували військові літаки, а Дональд Трамп у Вашингтоні жартував про напад на Перл-Харбор у присутності прем'єр-міністра Японії, європейські лідери використовували свої переговори для того, щоб налагодити систему квот на викиди вуглецю – систему торгівлі викидами. Це не зовсім відірване від глобального енергетичного шоку, але навряд чи є питанням, де континент міг би продемонструвати свою геополітичну міць.

Щодо Ірану лідери виявили, що мають мало важелів впливу або волі для будь-якого значного втручання. Щодо України, через понад чотири роки після повномасштабного вторгнення Росії – конфлікту, де вони мають і важелі впливу, і волю – вони не змогли подолати внутрішні розбіжності, щоб схвалити надання Києву 90 млрд євро. «Не було бажання брати участь у переговорах» щодо конфлікту в Ірані, сказав високопоставлений європейський урядовець, якому, як і іншим, цитованим у цій статті, було надано анонімність для обговорення переговорів за закритими дверима.

За словами трьох чиновників, німецький канцлер Мерц навіть поскаржився, що зосередження уваги на Ірані ризикує відвернути увагу від заходів для стимулювання слабкої європейської економіки – першочергової мети саміту до того, як на заваді стали світові події. Це

не означає, що Іран було повністю проігноровано. Відновилися дискусії щодо відправлення французьких військових кораблів для захисту Ормузької протоки – життєво важливого нафтового транзитного шляху, який Тегеран фактично заблокував, погрожуючи атакувати судна, можливо, за підтримки Ради Безпеки ООН. «Ми розпочали попередні переговори, і найближчими днями побачимо, чи є у них шанси на успіх», – заявив Макрон. Однак у підсумковій заяві саміту не було жодних обіцянок щодо нових місій, а йшлося лише про посилення існуючих військово-морських операцій ЄС у цьому регіоні.

Наприкінці переговорів лідери ЄС дійшли до сумного висновку: Європа має мало сил і бажання впливати на хід подій. «Близький Схід має на нас великий вплив, але чи є ми гравцем у цій грі, – поставив запитання чиновник ЄС, який брав участь в обговоренні лідерів. – Вони намагаються знайти своє місце в цій дискусії, а ми маємо багато заяв і позицій, [але] чи є у європейців роль у вирішенні цього процесу?» Очевидно, що ні, за словами Каї Каллас, глави зовнішньої політики ЄС, яка попередила лідерів, що «розпочати війну схоже на роман – легко зануритися, але важко вийти», як повідомили двоє дипломатів, ознайомлених з її зауваженнями.

Голова Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн зазначила, що наслідки війни виходять далеко за межі Близького Сходу, додавши, що найвідчутніший вплив вони мають на енергопостачання та ціни. Вона оголосила про низку надзвичайних заходів для зниження витрат: від зниження податків до збільшення інвестицій у систему торгівлі викидами.

Щодо Ірану та України ЄС нічого не досяг. Раніше дипломати прогнозували, що лідери можуть продовжувати обговорення всю ніч або навіть зібратися на другий день, оскільки терміновість ситуації у світі, що перебуває у хаосі, змусила їх зіткнутися з викликами, що стоять перед ними, але ці прогнози не справилися. Усе було вирішено ще до півночі. Після 12 годин, протягом яких було прийнято мало рішень, лідерам залишилося мало новин, щоб повідомити своїм громадянам.

Андріана СТАХІВ, 20 березня 2026 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://espresso.tv/svit-pro-ukrainu-ukraina-yde-naperekir-trampu-viklyuchivshimozhlyvist-viboriv-u-2026-rotsi-asamit-u-bryusseli-prodemonstruvav-bezsillya-evropi-aktsenti-svitovikh-zmi-20-berezniya>)

Письменник Віктор ГРИЦЕНКО уже пішов на чергове коло

У березні був не тільки Всесвітній день поезії. Бо приходив ще і сьомий день цього місяця, відомий тим, що вісім десятиліть тому народився майбутній український письменник (насамперед – поет) і журналіст із Кривого Рогу Віктор Гриценко. Тож майстер слова пішов таким чином уже на чергове десятилітнє коло: дев'яте. Бажаємо йому все нових творчих успіхів, і присвячуємо йому нашу літературну сторінку випуску газети за березень. А розпочинаємо її вже тут, у цій вступичці, зі слів про творчість Віктора Гриценка, які виставив на своєму профілі в

ФБ інший український письменник, керівник обласної організації НСПУ з Івано-Франківщини Євген Баран від 14 березня 2026 року:

«...п'ятикнижся, видруковане 2020-2023 у Києві і Кривому Розі поетом Віктором Гриценком, мене заскочило повнотою творчого звітвання. Справді, маємо духовний життєпис непересічного поета, який кохається в класичних формах сонета і ронделя.

Колись ми зустрічалися в Івано-Франківську, як вручали Гриценку премію ім. Ярослава Дорошенка за книжку сонетів. Але те знайомство було випадковим і фрагментарним.

Більше сказали про Гриценка його щоденні публікації на сторінці фейсбука.

Поезія нині випадає з контексту читацької уваги. Стереотипне читання Ліни Костенко, Юрія Іздрика чи Сергія Жадана (два останніх юнацькою аудиторією) лише підкреслює її герметичність і шаблонність сприйняття. Чи станеться естетичний прорив? - навряд. Але у нас є високого рівня майстри поетичного слова. І криворізький учитель і поет Віктор Гриценко із цього самурайського ряду»
<https://www.facebook.com/evgen.baran.246932>

***

От знову Каїн убиває брата...

Життя – мов поліцейський протокол,
бо нам повік не збудеться крамол –
за гріх Адама нам усім розплата.

На випадок є з Біблії цитата,
щоб серце розпікав комусь глагол.
І в кожного є сідало-престол,
і храм душі замінює нам хата.

Ми любимо гроші – мідні й золоті,
і в кожного – своє щось на меті,
і досить часто від мети дорога.

Молитву знаєм, часом навіть дві –
і як вони вмістились в голові,
коли в душі давно немає Бога!..

17 березня 2026 року

***

Моя душа – в огні. Це – поле бою.

В бою – Господь і ангели п'ятми.
Щоднини чую поклики сурми,
яку стрічаю пристрасно мольбою.

Неправди крихту маю за собою,
бо що не говори, а грішні ми.
І хоч живу постійно між людьми,
повіки не зіллюся вже з юрбою.

Не знаю я, чим скінчиться двобій:
Господь – могутній, та хитрує Змії,
тому-то й битва від початку світу.

Допомагав я Господу, як міг:
неправда більш не ступить на поріг.
Дай, Боже, сил дотриматись обіту!.

26 березня 2026 року

<https://www.facebook.com/gricenko.vv/posts/pfbid032p8uXhUc6Lu5cSvSm39u2VXZotjARm4wU6YtWeKEbcYA6N7zqMk3L9GLcEmRvKfFl>

НАРЕШТІ ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Криворізька гімназія №79 дружить зі мною два десятки років. На презентацію моєї останньої збірки "Ворохобні часи", яку організувала вчителька української мови та літератури Оксана Василівна Сасенко, прийшли, крім учнів 8 і 9 класів, вчителі, в яких саме не було уроків. Цим вони мене приємно здивували. Акцент у щирій розмові був зроблений на аналізі оповідання "Ой роде наш красний...", в якому розкритий трагізм родини українця Івана Білозора, котрий під час голодомору попав разом з маленьким сином на тульську землю. Іван виконав волю вмираючої дружини - зберіг найменшого сина, щоб не перервалася нитка роду. Але не думав він і не гадав, що його правнук (уже Іван Белозоров!) приїде добровольцем на Донбас воювати з "бандрами". Приїде по власну смерть, добровільно обірвавши нитку роду. За трагедію цієї родини видно сумну долю 7 мільйонів українців, жителів "ересії", які послали на фронт в Україну своїх синів на вимогу біснуетого кремлівського вампіра.

Коли прощалися, з мене взяли слово, що презентація наступної збірки відбудеться знову в гімназії №79. Пообіцяв, бо решта шкіл не запрошує. А книжку ще треба написати і з допомогою справжніх друзів та рідних видати. Надіюсь і на підтримку Небес..

Віктор ГРИЦЕНКО, 19 березня 2026 року

КРАПКИ
НАД «І»

У люту пору постійних повітряних тривог, тріскучих морозів та докучливого браку світла, коли почуваш себе старим змерзлим кротом, я отримав дарунок із назвою "Ворохобні часи" - щойно видану збірку поезій та короткої прози Віктора Гриценка. Часи справді ворохобні, тож читав її, ніби пив ледь згрілку, зате цілющу джерельну воду.

Уявляю, скільки протуберанців душі, хвиль почуттів, потужної роботи розуму, що в купі називається художницьким талантом, треба генерувати, аби створити такий літературний труд.

Віктор Гриценко – поет масштабний, для якого прикладом незламних переконань, глибинного мислення і нестерпно яскравих переживань є Кобзар. Гриценко не пише для тимчасової забавки слуху "гурманів від поезії": творчість для нього – передусім поле бою з лихом московитської неволі та його сумним наслідком – манкуртизмом. При цьому автор далекий від декларативності та дидактики: читача він переконує майстерним володінням словом. Я не знаю іншого сучасного українського поета, який так блискуче володіє класичним віршовотворенням: численні майстерні вінки сонетів і – апофеоз – таке диво як вінок вінків сонетів свідчать, що їх автор Поет із Великої Літери.

З ювілеєм, Поете! Дуже шкода (хоча мені й не дивно...), що керівництво спілки письменників "забуло" привітати Поета з восьмидесятиліттям... Та, воістину, крапки розставляє час.

Віталій СТАРЧЕНКО, 11 березня 2026 року, український поет і мистецтвознавець, м. Дніпро
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0LRoI8dR5Ssq6SiMi43XuD8MMYhy9oxrHBvRPHbRKQtVYCEbk3mJL9AajM7BABRWn7l&id=100094277656261

Дещо про визнання

Коли постійно бідкаєшся, що читачі, колеги і критики мало звертають уваги на твої книжки і навіть публікації на шпальтах фейсбуку, мимоволі починаєш шукати в Інтернеті судження інших людей щодо цієї проблеми. А з тим починаєш грішити, нотуючи знайдене. А воно досить невтішне для пересічних авторів, до числа яких відносиш і себе...

Людство запам'ятовує, як стверджують філософи, чомусь лише людей, які прославились або видатним добродійством, або небувалими успіхами чи небувалими гріхами. Як сказано в одній мудрій книжці, від нас відрікаються не за те, що ми гарячі чи холодні, а тільки за те, що ми постійно теплі. Історія вперто не помічає золотої середини і обоюдно крайнощі...

Як відомо, у вивченні біографії знаменитих письменників є дві основні тенденції. Згідно з першою, всі факти мають бути взяті на облік, вивчені, опубліковані, адже біографія майстра є суспільним здобутком. Але чи досить цього? «Твори митця для мене нероздільні з його особистістю. Коли я, як поет, читаю душу його у вигинах його ритмів, в інтонації його вірша, в доборі його рим, в архітектурі його книги, то мені, як живописцю, не менше говорить про душу його і те, чи пасує йому одяг, як застібає поет сюртук, яким жестом він перехрещує руки і піднімає голову. Мені мало прочитати вірш, надрукований у книзі, – мені треба чути, як звучить він у голові самого поета. Книга мертва для мене, поки за її сторінками не встане живе лице її автора». (Максиміліан Волошин-Кирієнко).

Другий підхід прямо протилежний. Його прибічники вважають, що предметом дослідження має бути

лише творчість письменника, адже у своїх творах автор висловлюється і розкривається так, як вважає потрібним. Вислів СТИЛЬ – ЦЕ ЛЮДИНА має рацію. Аналіз, а тим більше копирсання у «життєвському багні», прийом папараці бачаться в такому випадку етично підозрілими, якщо не сказати більше – осудними! Якщо навіть настав час демифологізувати кумира. Це має відбуватися в літературному плані, без свідчень з особової справи письменника; зокрема, тоді, коли факти політичні чи сексуальні.

Дослідник по доброті душевній вибирає будь-який із підходів, керуючись власними смаком і нахилами. Однак, запевняють люди з життєвим досвідом, існує й третій шлях, прихильники якого свідомо використовують фальсифікацію тих чи інших моментів письменницької біографії...

А життя письменника – це вже область психології культури, як визначив це явище Юрій Лотман у своїх «Лекціях про інтелігенцію».

Подобається нам чи ні, але маємо визнати, що відомі діячі мистецтва були видатними трудівниками. Матеріали для підтвердження склали б не один том. А водночас ці трудоголики завоювали право на дивацтва. Право це безспірне, адже в «геніальності тріпоче цілісна природа людського духу». Важко знайти письменника чи художника без штукарства і пристрастей. Одна письменниця не сідає за стіл без смажених горішків: без них.. вона нездатна написати хоча б один рядок. Іншого літературного метра надихає звук струмени води, тому доводиться писати у ванні. Гоголь обоюдно вважав за конторкою. Не відстають у дивацтвах і мої

земляки (декому довелось зазнати і таборів, і психушок!). На зустрічі з читачами вони не поспішали навіть на волі в незалежній Україні. Їм досить того, що друзі вважали геніями. Геніальність декому доводилося підтверджувати поведінкою: не дбати про долю власних віршів (для цього є шанувальники!), не писати жодного слова на листках з учнівських зошитів (лінії, мовляв, нагадують грати!), різко заперечувати силаботонічну форму віршування і навіть риму як таку, запевняючи, що вона бере поезію в шори і автор колись ту риму задушить. А інший автор, щоб бути оригінальним, в кінці кожного речення ставить дві крапки, які знавці подібних викрутасів називають недомовленою трикрапкою або порівнюють з очима автора, котрий, мабуть, слідкує, як ми читаємо і який вигляд має наше обличчя від подиву..

У пориві нестримного творчого натхнення матеріалом для нового шедевра могло послужити будь-що – паління цигарок, наркотичний транс, любовні пригоди, спостереження за стражданнями ближніх (згадаймо твори М. Коцюбинського і В. Винниченка). Поет і вино, художник і вино – нічийого життя не вистачить обійняти необ'ємне. Вино пиниться у строфах єгипетських арфістів. Його перлинний сміх чується у вавилонських клинописах. «Пісня пісень» насичена виноградним соком. Якщо, колеги, це не про нас із вами, то наше визнання чекає в іншому столітті, коли запанують, можливо, інші виміри геніальності.

Віктор ГРИЦЕНКО, квітень 2024 року. (У скороченому вигляді. Повністю опубліковано в «Українська літературна газета» ч. 6 (362), червень 2024 року).

ОСМИСЛЕННЯ проблем сьогодення на тлі війни з рашистами

Сказати, що людство вже дійшло до свого краю, – це ще нічого не сказати за нинішніми мірками. Бо та безодня, яка відкрилась перед людством у вигляді дуже можливого свого майбутнього після повномасштабного вторгнення паразитарної імперії російського фашизму в Україну, все ближчає і ближчає до нас як реальність. У цих двох матеріалах на нашій тематичній сторінці («Подих смерті як перевірка на істинність» та «Любов – жертвна, а не в пошуках вигоди») їх автори намагаються осмислити в достатньо коротких формах з використанням образної системи все те, що з нами відбувається.

ПОДИХ СМЕРТІ ЯК ПЕРЕВІРКА НА ІСТИННІСТЬ

Війна увірвалась несподівано. Несподівано стала підлість, дикість та інфернальна жорстокість орків.

Вона відкрила людству обличчя звіра. Звіра, якого виплекала, зростила та озброїла цивілізація.

Перед обличчям великої біди і великої радості все таємне стає явним. Люди стають самі собою. Скинута маска летить вгору від ейфорії або тануть від подиху епідемії чи війни, немов крижане нашарування. Коли людині нема сенсу або вже нема сил приховувати почуття і наміри, вона показує, хто вона. Чого хоче і на що здатна.

У час біди Україна породила Воїна. У багатьох пробудилась звитяга предків, що була прислана багатолітними історичними, соціальними та культурними брехнями.

Людина – істота складна. Особливо коли вона формується у складній соціальній субстанції, де реалізуватися крайне важко. Або просто неможливо.

Але навіть у найкритичніші часи ми прагнемо стати кращою версією свого Я. Як у власних очах, так і в чужих. Правда, нерідко ми хочемо цього, але, щоб не докладати зусиль. Без справжньої роботи над собою. Просто тому, що хочеться любові й схвалення від ближнього. Та надто часто самі не можемо дати собі любові і схвалення. Бо, як правило, любити і поважати себе нас не вчили. А невміння дослухатись до себе робить нас підозрілими до ближніх, до світу... Відтак у нас формується відповідне ставлення до світу.

Система, в якій ми формувалися, робила все, щоб людина не відчувала себе суб'єктом. Наслідки важкі – людина вперто намагається заперечити себе. Увага! Замінити себе на речі, які цинять сусід, ближній, спільнота.

Коли Я не опирається на позитивні категорії – духовний досвід предків, традиційну культуру, цивілізаційні надбання, – то людина, як правило, прагне укріпитися у своїх помилках (до речі, таке прагнення дуже сильне). А укріпившись у помилках, вона втрачає здатність

логічно мислити. Тоді виникає чи не найбільша проблема – проблема самоідентифікації та самореалізації. Відбувається розщеплення – людина, як така, зникає, вона стає простим ресурсом (путінська Росія).

А втрата себе (перетворення на ресурс) породжує ненависть. Такий ресурс ненавидить не лише себе, він поширює ненависть і на ближнього, і на весь світ...

Та перед обличчям смерті все нівелюється. Ворог пішло заповз на нашу землю, і ми стали воїнами. А це значить – кращою версією свого Я. (Винятки – їх багато – виносимо за дужки).

Загострення ситуації в країні завжди призводить до переоцінки цінностей. Це стосується не лише України. Зараз багато романтиків перебувають у стані важкого шоку. Ім здається, що світ збожеволів, сказився, втратив людські орієнтири. Насправді це така властивість світу – час від часу вишкіряти зуби, коли люди роблять йому боляче надто довго.

Ця війна була неминучою. Україна – надто сильний подразник для дикуна. І ось чому.

В основі будь-якої культури лежить найпростіший фактор – самоідентифікація. Себто, хто я?

Українців формувала хліборобська культура. А вона змушувала наших предків вивчати природу. Що сіяти, коли і де, щоб вродило. Як вберегти тварин від хвороби, хижаків, зробити, щоб живе плодилося, росло здоровим. Все це прив'язувало до місця, сприяло розвитку як матеріальної культури, так і художньому наповненню життя, формувало естетичний смак і переживання.

В основі культури росіянина тільки мова (язик) і міф. Ні історії (там її версіфікація), ні території, ні народної пісні. «Я руський» – а за цим нічого. Штучна мова, штучна людина. Саме тому вона агресивно злодійкувата. Ухопити цюсь чуже – то вже психологія. І на цьому сформована їхня ідеологія.

Надмірна регламентація життя періоду Чінгісхана породила в цілому народу депресію. Вона накопичувалась і проявлялась у потворній формі – незадоволення всіх усім. А це незадоволення вилілося у неупорядкований хаос, який вимагав до себе насильства. Тож насильства в Московії – природний стан. Він є скрізь, де є російська мова. Найбільшим ворогом неупорядкованого хаосу є впорядковане життя. Де шанують закони, порядок, правила. Це одна з причин ненависті москвіта до цивілізації.

Неупорядкований хаос породив російську мову (хто сумнівається, вивчай граматику російської мови). Ця мова добре тримається у хаосі й підживлює його. Тому для росіянина батьківщина там, де чути «русский язык».

Р. С. Хлопчисько міг навчатися в університеті, співати дівчині пісні, освідчуватися в коханні. Та цього не буде. Оскаженілий натовп, отруєний пропагандою і запрограмований на вбивство, погнав його вбивати сусіда. І він стріляє у жінок, дітей, старих – йому так наказали.

Фермер, який любить життя, опікується кожною травинкою, ніколи навіть не думав, що зможе вбити людину. Тепер він полює на того хлопчиська. Добре, якщо той зорієнтується і підніме руки. В іншому випадку фермер його пристрелить. І закопає десь у лісі... Або хлопчисько згорить у танку чи його, пораненого, доб'є кадирівець... Напад на Україну підтверджує, що основою цінностей росіянина є смерть.

Але: хто приніс смерть, той отримав смерть.

**Маргарет УЛЬРІХСОН, вільний філософ, Ісландія
Наталія ФЕДЬКО, літератор, філософ
Ярослав ТРИНЧУК, літератор
24 березня 2022 року**

<https://www.facebook.com/trincuk>

Промайнуло вже багато-багато не тільки років, а навіть цілих тисячоліть. Уже вимерли на планеті і динозаври, і мамонти. Тут розумні істоти (цебто люди) давно вийшли з печер і не тільки господарюють, використовуючи її багатства, а навіть встигли забруднити простір навколо неї після численних польотів у космос. Але при всьому цьому в масі своїй ці істоти й досі залишаються невдячними по відношенню до світила, яке жертвно дає їм тепло і можливість жити. Бо вони і через цілі тисячоліття не відмовилися від воєн (від цих шалених танців на тілах живих і мертвих), які затьмарюють їм розум і навіть перспективи самого життя на планеті.

ТАНЦІ БІЛЯ САМОЇ БЕЗОДНІ

«Дотанцювалися...» – саме так можуть висловитися ті справді розумні істоти, котрі прийдуть нам, людям, на зміну. А хіба ні? Бо ж усе швидше та стрімкіше розпалюються вогні воєн на планеті, все на більшій відстані агресори запускають свою убивчу зброю і все більшого значення майже для всіх правителів найбільших за територією країн планети мають їхні особисті статусні та матеріальні вигоди. Враження таке, що ті правителі все більше впадають у дикунство і глупство. І я впевнений у тому, що вони вже не розуміють, що ці війни постають нині шаленими танцями біля самої безодні, біля самого провалля щодо нашого подальшого існування. У той же час ті правителі зі своїми народами, які вважають себе цивілізованими (значить – достатньо розумними і спроможними, аби своїми діями припинити вакханалію цих танців), дали різних заяв і досі ніяк не рухаються, не зупиняють людство...

А на те, що агресори і справді танцюють на наших тілах (ще живих чи вже мертвих), аби потім за їхніми задумами самим запанувати геть всюди, недвозначно натякають події на фронті уже різних воєн. Та звернімо увагу лише на одну з них (на російсько-українську), де рахунок загиблих від сотень тисяч от-от переїде на мільйони.

БИТВА МІЖ ПРОСВІТЛЕНИМИ І ТЕМНИМИ

Настала вже п'ята воєнна весна з початку повномасштабного вторгнення, а битва між просвітленими (оборонцями) і темними (агресорами) все триває. А людство здебільшого

лише пасивно спостерігає за цією битвою здалеку, а то й взагалі вона його зовсім не цікавить. Це нам, українцям, звичайно ж, настрій не підносить. Але для нас важливо самим не заспокоюватися, не впадати у розпач, а навпаки: намагатися якомога ефективніше спинити ворога і нищити його як кількісно, так і якісно. А ще – розуміти і пам'ятати, що перемогти нам ворога в цій битві – це обов'язок, бо у випадку поразки запанують на планеті дикуни, які своїми агресивними діями взагалі припинять існування людської цивілізації.

Тому для нас важливо, як самі ми, українці, ставимося до того, що відбувається в основі цієї війни. А тому для нас мають виглядати справді цікавими, зокрема, результати опитування соціологічних служб щодо цього. І от якраз протягом першого тижня березня цього року Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) провів власне соціологічне опитування громадської думки «Омнібус», куди за своєю ініціативою додав і запитання про війну і мир. Стосовно перемовин про закінчення цієї війни, які тривають, переважна більшість українців (71 відсоток) не вірять, що ці перемовини приведуть до сталого миру в Україні. Лише четверта їх частина (25 відсотків) схиляється до успіху й сподівається на те, що мир таким чином буде досягнуто. Про це КМІС розповів на своєму інформаційному ресурсі, подавши інформацію. А ще – виклав і результати опитування українців стосовно ставлення до передачі всієї Донецької області під контроль Росії в обмін на гарантії безпеки від США та Європи. І 62 відсотки з числа опитаних висловилися за те, що «вважають категорично неприйнятним передати під контроль Росії весь Донбас в обмін на гарантії безпеки. Водночас готові на таку поступку – 33% (хоча з них більшість визнають, що це є складною умо-

ЛЮБОВ – ЖЕРТВНА, А НЕ В ПОШУКАХ ВИГОДИ

(Есей про танці в новітні часи на тілах живих і мертвих)

вою). Ще 5% не змогли визначитися із своєю думкою»...

А от щодо того, скільки українців ще готові терпіти цю війну (якщо порівнювати результати в кінці січня та в середині лютого), то виявилося, що в кінці січня було 65 відсотків тих, що готові терпіти, а от всередині лютого – вже 52.

А тим часом темні сили, (для них найголовніше – влада над іншими) продовжують використовувати будь-яку можливість для того, аби сіяти страх, і в першу чергу – серед найбільш просвітлених людей, яких вони ненавидять. Через це таке ставлення з боку диктаторських режимів до України в цілому, до воїнів ЗСУ, і до діяльності українських сил на інформаційному фронті.

НЕ ГНОБИТИ, ГУБИТИ ЧИ ГАНЬБИТИ, А ЛЮБИТИ І ТВОРИТИ: БУТИ СВІТЛОНОСЦЯМИ

З неба сяє сонце, заховаючи до духовного зростання, до творчості в собі й навколо себе. І ті люди, ті спільноти й цілі народи, які позитивно відгукуються на ці посили з висоти й намагаються жити в гармонії з природою та розуміють, що призначення людини – любити й творити, мають все активніше й активніше протидіяти темним, а значить – всіляко підтримувати Україну й ЗСУ в протистоянні темному й геть озвіролому агресору. Самі ж агресори намагаються всюди-всюди знаходити не тільки таких, як їхня звірота в людській подобі, щоб кинути проти нас на різних фронтах (на безпосередньому полі бою зі зброєю в руках, на інформаційному і на фінансово-побутовому), а ще й шукають гнучких (тих, що з якоїсь причини не хочуть їм протистояти чи просто бояться йти на такий спротив). Темні намагаються або підкупити їх, або ж залякати, аби вони стали більш прихильними до їхніх пріоритетів і діяли разом із ними. Це означає, що та агресивна звірота намагається

розпалити в душах таких людей насамперед заздрість по відношенню до більш успішних (які мають вищий статус і вищий достаток), а потім – все більше й більше тиснути в цьому напрямку, аби в людині повністю переважили егоїстичні інтереси, щоб вона зовсім уже не захотіла допомагати іншим. А ще – для того, щоб людина поступово стала злішою і обрала основними для себе такі пріоритети: гнобити інших і всіляко ганьбити їх, а згодом – губити їхні життя.

Тож у цій війні протистоять одна одній дві сили: творчості і любові з одного боку і сила руйнування та підкорення собі – з іншого. І ці сили – непримиренні за своєю суттю. Через це не може бути ніякої кінцевої домовленості між ними. Ті ж, які намагаються їх примирити (або роблять вигляд, що хочуть примирити) – є насправді або такими ж агресорами-брехунами, або ж – пристосуванцями-мімікробами, які шукають насправді вигоду для себе, а тому в кінцевому рахунку є союзниками темних за змістом свого життя.

НЕ ХОВАТИСЯ ВІД СОНЦЯ, А РОСТИ ДО НЬОГО

Сказати, що жити при світлі правди краще, ніж у темряві брехні – це приблизно те ж саме, що підтвердити елементарне: наприклад, – те, що двічі по два – чотири. Важливо ж насправді бути і жити на боці правди, примножуючи світло творчості і любові, яке падає на нас із висоти, і самим тягнути до нього: рости й рости, бути підсонячними. А темні хижакі і гнучкі мімікроби-пристосуванці більше полюбують темряву брехні, оскільки для них важливо постійно знаходити особисто для себе якусь вигоду (матеріальну й статусну), а не світлити, допомагаючи іншим у житті.

**Сергій ЗІНЧЕНКО,
29 березня 2026 року**

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про реєстрацію № 1951 від 30 травня 2024 року (ідентифікатор медіа R30-05100)
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Олександр ЧИЖИКОВ, Володимир НАЛУЖНИЙ (голова організації)
Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО.
Газета виходить двічі на місяць.
Комп'ютерна верстка Т. ЛОПАТЮК.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газета, починаючи з числа 13 (81), у друкованому вигляді не виходить.